
Laura Bellini
Не розмовляй зі мною, як із гостею
У його домі стає дедалі тепліше.
У її серці – дедалі менше спокою

Не розмовляй зі мною, як із гостею

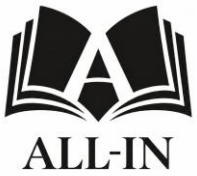
У його домі стає дедалі тепліше. У її серці - дедалі менше спокою

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384902011

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Умови, яких не записали 12
Розділ 2 - Місце за столом 23
Розділ 3 - Вода завжди знаходить шлях 35
Розділ 4 - Те, чого не видно на плані 45
Розділ 5 - Право відмовити 54
Розділ 6 - Близькість, на яку ми погодилися 65
Розділ 7 - Місце за столом, але не серед тих, хто ухвалює рішення 75
Розділ 8 - За межами його дому 86
Розділ 9 - Ціна довіри 97
Розділ 10 - Коли дім перестає бути порожнім 106
Розділ 11 - Те, що залишається після ночі 115
Розділ 12 - Рішення, ухвалені за двох 126
Розділ 13 - Межі відповідальності 136
Розділ 14 - Правда, якої не замінить поцілунок 148
Розділ 15 - Дім, у якому мене не питали про мою думку 158
Розділ 16 - Тиша після зачинених дверей 170
Розділ 17 - Те, чого неможливо виправити за іншу людину 182
Розділ 18 - Місце, яке обирають разом 191
Розділ 19 - Недостатньо просто відчинити двері 200
Розділ 20 - Два будинки, одне місце для нас 210

INTRO

Першим, що я відчула, був запах мокрої деревини. Другим, що помітила, — відчинені двері будинку, хоча власник чітко попросив мене подзвонити, перш ніж заходити.

Я стояла на кам'яній доріжці з папкою проєктної документації під пахвою й дивилася на білий будинок, стіни якого вже в кількох місцях набули кольору старої слонової кістки. За будинком простягався сад. Принаймні саме так називали цю ділянку землі в документації. Насправді ж то були хащі самосійних дерев, занедбаних кущів і трав, які давно перестали визнавати будь-які межі.

Мені був п'ятдесят один рік, я мала власну студію ландшафтного дизайну, два невдалі стосунки за плечима й достатньо досвіду, щоб знати: на чужі будинки найкраще дивитися з професійної відстані.

Того ранку мене цікавило передусім одне: отримати замовлення, яке дозволило б мені спокійно відхилити чергову пропозицію співпраці з великим архітектурним бюро у Варшаві. Мені не потрібні були ні партнер, ні керівник, ні хтось, хто пояснюватиме, як я маю вести власну справу. Мені потрібні були хороший проєкт, справедлива винагорода й трохи спокою.

Я дістала телефон. До призначеного часу залишалося сім хвилин.

— Доброго дня! — гукнула я з порога.

Із глибини будинку долинув стукіт відкладеного інструмента, а за мить з'явився чоловік із засуканими

рукавами лляної сорочки. У нього було сивіюче волосся, чітко окреслена щелепа й той різновид спокійної впевненості в собі, який в одних викликає довіру, а в інших — миттєве бажання заперечити.

У мені він пробудив обидві реакції.

— Пані Круль?

— Божена Круль. Ми домовлялися на десяту.

Він поглянув на годинник, а потім на мене.

— Ще за сім хвилин.

— Знаю. Можу почекати.

— Немає потреби. Збігнєв Птак.

Він простягнув мені руку. Його рукостискання було теплим, упевненим, але він не намагався ним нічого довести. Лише коли я відпустила його долоню, помітила невелику подряпину біля зап'ястка.

— Ви самі працюєте над ремонтом? — запитала я.

— Якби я сказав, що тільки наглядаю, то збрехав би. Прошу, заходьте.

Усередині було напрочуд затишно. Старий дерев'яний стіл, керамічний посуд, книжки на широких підвіконнях і кахляна піч, біля якої сушилися дві пари робочих рукавиць. Тут не було холодної елегантності, яку я часто бачила в будинках, підготовлених до фотосесій. Хтось справді тут жив, припускався дрібних помилок і не приховував їх від гостей.

— Кави? — запитав він.

— Спочатку сад.

Він підняв брови.

— Ви завжди починаєте з відмови?

— Лише коли хтось пропонує мені каву замість того, щоб показати місце, за проєктування якого збирається платити.

Він коротко засміявся, анітрохи не образившись.

— Гаразд. Сад.

Він провів мене через вітальню до засклених дверей. Коли ми вийшли на терасу, я побачила, що ділянка плавно спускалася до старого вапнякового муру. Далі, між кронами дерев, проглядалася долина Вісли. У повітрі ще трималася волога після нічного дощу, а осіннє світло відкривало в занедбаному саду відтінки, яких не передала б жодна фотографія, надіслана електронною поштою.

Я відразу побачила можливості. Доріжка могла плавною дугою вести до кам'яної лави. Старі яблуні заслуговували на порятунок. Біля південної стіни знайшлося б місце для квітника з багаторічниками, які не потребували б щоденного догляду.

Я відкрила папку й витягла ескіз, підготовлений на основі плану ділянки.

— Попередньо я думала зберегти більшість наявних дерев. Тут можна відкрити краєвид, не вирубуючи всього. А цю частину...

— Там буде тераса.

Я подивилася на нього.

— Яка тераса?

— Більша. Дерев'яна. Я хотів би, щоб вона простягалася аж за ту яблуню.

— Тоді її доведеться прибрати.

— Знаю.

Я підійшла на кілька кроків ближче до дерева. Стовбур був похилений, кора потріскана, але гілки виглядали здоровими. Я підняла із землі невелике яблуко.

— Скільки їй років?

— Не знаю. Можливо, шістдесят.

— І ви хочете її зрубати заради кількох додаткових метрів дощок?

— Я хочу мати можливість увечері сісти з келихом вина й дивитися на долину.

— Ви можете це зробити. Достатньо трохи змістити терасу.

Якусь мить він мовчки розглядав мене.

— Ви вже все спланували?

— Ні. Саме тому я тут.

— А прозвучало так, ніби ви вже все вирішили.

— Моя професійна робота полягає в тому, щоб пропонувати рішення. Я не зобов'язана погоджуватися з кожною ідеєю.

Він ледь усміхнувся.

— І це якраз добре.

Я не була певна, чи він говорив щиро, чи просто любив сперечатися. Я повернулася до ескізу, позначаючи олівцем межі крони яблуні. Збігнєв став поруч, достатньо близько, щоб я відчула запах деревини й мила на його сорочці, але не заглядав мені через плече. Він чекав, доки я сама покажу йому малюнок.

Ця дрібна стриманість сподобалася мені більше, ніж я хотіла визнавати.

— У вас є власний сад? — несподівано запитав він.

— Є.

— Великий?

— Достатньо, щоб щодня знаходити щось, що можна вдосконалити.

— Тобто ви навіть удома не відпочиваєте.

— Відпочиваю. Просто не обов'язково сидячи без діла.

Він кивнув, наче розумів різницю.

Ми пройшли вздовж старого муру. Розмовляли про водовідведення, стан коріння та вартість відновлення кам'яних сходинок. Збігнєв уважно слухав, ставив змістовні запитання, а коли чогось не знав, не вдавав із себе експерта. Одного разу він зняв піджак, який перед тим перекинув через плече, і поклав його на вологу лаву, щоб я могла розгорнути більший план.

— Забрудниться, — зауважила я.

— Можна випрати.

— Це хороший піджак.

— Ваші креслення теж виглядають хорошими.

Цього разу усміхнулася я.

Ми повернулися до будинку, коли почав накрапати дощ. Збігнєв поставив на стіл два горнятка чаю, хоча я нічого не просила. Одне посунув до мене, а тоді сів навпроти.

— Я хотів би, щоб цей сад був готовий до наступного літа, — сказав він.

— Це можливо, якщо почнемо земляні роботи ще восени. Але мені потрібна свобода в розробленні концепції.

— Звичайно. Проєктування — ваша справа.

Він потягнувся до телефона, який саме завібрував. Кинув погляд на екран і відповів комусь коротким повідомленням.

— Щойно підтвердив столярові дату початку робіт над терасою, — додав він.

Я поставила горнятко.

— Над тією великою?

— Так. Не хочу, щоб ми гаяли час.

— Але ж ми ще не домовилися, де саме вона буде.

— Це можемо вирішити пізніше. Майстер повинен зарезервувати собі час.

Він сказав це так природно, ніби не бачив жодної суперечності між тим, щоб доручити мені проєкт, і тим, щоб самостійно ухвалювати рішення, здатні цей проєкт перекреслити.

Я закрила папку.

— Пане Збігнєве, якщо я маю відповідати за сад, то повинна мати вплив на те, яким він буде.

Він уважно подивився на мене.

— А я мушу пам'ятати, що це мій дім.

Він не підвищив голосу. Не намагався мене принизити. І все ж у цих кількох словах з'явилася межа, якої раніше я не помічала.

Я підвелася, готова завершити зустріч ввічливим запевненням, що надішлю попередній кошторис.

Збігнєв також встав.

— Я не хотів вас образити.

— Ви мене не образили. Просто ми повинні знати, на яких умовах працюватимемо.

Він провів мене до дверей. Надворі дощ посилився, тож він подав мені парасолю, що стояла в мідній підставці.

— Можете повернути її наступного разу.

— Ми ще не домовлялися про наступний раз.

— Знаю.

Він подивився на мене з чимось таким, що вже не було лише професійною ввічливістю.

— Але я хотів би, щоб ви повернулися, Божено.

Вперше він вимовив моє ім'я. Без надмірної фамільярності, спокійно, ніби перевіряв, чи дозволю я йому це.

Я взяла парасолю, хоча моя лежала в автомобілі.

— Тоді поки що не рубайте яблуню.

— Постараюся.

— Ні. Пообіцяйте мені.

Якусь мить ми мовчки дивилися одне на одного.

— Обіцяю, — нарешті відповів він.

Я спустилася мокрими сходинками. Біля хвіртки ще раз озирнулася. Він стояв у відчинених дверях, спершись долонею на одвірок, і без жодного збентеження дивився мені вслід.

У машині я поклала парасолю на пасажирське сидіння. На екрані телефона світилося нагадування про варшавську пропозицію, на яку я мала відповісти до кінця тижня. Ще вранці я була переконана, що відмовитися

буде легко, якщо тільки знайду проєкт, заради якого варто залишитися й працювати на власних умовах.

Тепер переді мною був прекрасний сад, непростий власник і тривожний спогад про те, як він вимовив моє ім'я.

Я поглянула на будинок, вікна якого тепло світилися крізь сірий дощ.

Чи справді я змогла б увійти в його світ, не дозволивши йому одного дня зачинити за мною двері на власних умовах?

Розділ 1 - Умови, яких не записали

Парасоля Збігнєва Птака простояла біля дверей мого будинку три дні, перш ніж я вирішила, що маю її повернути. Не тому, що мені бракувало часу. Навпаки, щоранку я знаходила хвилинку, щоб поглянути на темну тканину й дерев'яну ручку, а потім бралася за якусь справу, яка не вимагала думати про чоловіка, що позичив мені цю парасолю.

У понеділок я підготувала кошторис відновлення саду. У вівторок розмовляла з постачальником рослин і перевірила наявність каменю для відбудови сходів. У середу отримала від Збігнєва повідомлення із запитанням, чи знайшла я рішення, яке дозволить зберегти яблуню. Я відповіла по суті, додавши ескіз двох варіантів тераси. Протягом години відповіді не було. Потім телефон завібрував.

Другий варіант виглядає розумним. Але я волів би обговорити все на місці. І прошу привезти парасолю, перш ніж ви вирішите, що вона стала частиною обладнання вашої студії.

Я усміхнулася до екрана, хоча була сама.

Мені не подобалося, як легко цей чоловік умів змінювати тон звичайного листування. Чоловіки, з якими я зустрічалася по роботі, зазвичай ділилися на тих, хто ставився до мене як до фахівчині, і тих, хто відчував потребу постійно перевіряти мої знання. Збігнєв, схоже, належав до третьої категорії. Він умів слухати, а потім одним реченням нагадував, що остаточне рішення все одно залишається за ним.

У четвер я поїхала до будинку неподалік Казімежа-Дольного з переконанням, що ми завершимо переговори протягом години. У папці лежали виправлений проєкт, детальний кошторис першого етапу та зразок договору. Я не збиралася погоджуватися на роботу, в якій моя відповідальність за результат була б більшою за реальний вплив на ухвалені рішення.

Збігнєв чекав перед будинком. Цього разу на ньому були темний светр і поношені робочі штани. Він стояв біля дошки, покладеної на козли, і щось вимірював. Побачивши мою машину, відклав рулетку, але не відразу рушив назустріч. Спочатку ретельно позначив олівцем місце розрізу.

Ця дрібниця мене розвеселила. Я звикла до людей, які робили три справи одночасно й жодної як слід.

— Приїхали з вироком? — запитав він замість привітання.

— З пропозицією.

— Звучить серйозніше.

— Бо це серйозніше.

Я простягнула йому парасолю. Він театрально оглянув її, ніби перевіряв, чи я нічого не пошкодила.

— Ціла. Я вражений.

— Якби ви знали, як я поводжуся з позиченими речами, то не дивувалися б.

— Саме намагаюся дізнатися.

Він підвів очі й на коротку мить подивився на мене з увагою, яка виходила далеко за межі розмови про речі. Я не відповіла. Дістала з сумки документи й показала на терасу.

— Почнімо з того, що може коштувати нам найдорожче.

Ми розклали креслення на столі у вітальні. Збігнєв приніс каву, цього разу заздалегідь запитавши, чи хочу я її. Я помітила цю зміну, хоча й не збиралася його за неї винагороджувати. Розгорнула план і пояснила, чому запропоноване зміщення тераси на два метри дозволить зберегти яблуню й водночас відкрити краєвид на долину.

Він слухав, спираючись передпліччями на стіл. Час від часу ставив запитання, жодного разу не перебивши мене посеред речення. Коли я закінчила, він довго розглядав поперечний розріз конструкції.

— Є одна проблема, — нарешті сказав він.

— Яка?

— Я не хочу перил із боку саду.

— За такої висоти буде потрібне огородження. Ми можемо спроєктувати його так, щоб воно не затуляло краєвид.

— А якщо відмовимося від підвищення?

— Тоді доведеться інакше вирішити перехід із вітальні. Це також змінить систему водовідведення.

— Тобто одне рішення тягне за собою наступне.

— Саме тому спочатку роблять проєкт, а вже потім замовляють матеріали.

Збігнєв відкинувся на спинку стільця. На мить здалося, що він хоче заперечити, але натомість кивнув.

— Столяр може зачекати з будівництвом. Я з ним розмовляв.

Я не очікувала такої швидкої поступки.

— Це добре.

— Не схоже, щоб ви були в захваті.

— Я не знала, що ви чекаєте оплесків.

Він засміявся голосніше, ніж минулого разу.

— Починаю розуміти, чому люди вас рекомендують.

— Сподіваюся, через сади.

— Переважно. Хоча одна людина попередила мене, що ви не любите напівзаходів.

— Це була рекомендація чи застереження?

— Я ще не вирішив.

Я якусь мить придивлялася до нього, намагаючись вгадати, скільки в цьому невимушеному тоні було свідомої провокації. Йому було п'ятдесят п'ять років, і він мав обличчя чоловіка, якому вже не потрібно було вдавати із себе молодшого чи цікавішого. Сивина на скронях додавала йому характеру, так само як зморшки, що з'являлися, коли він усміхався. Він не був надмірно елегантним. Мені подобалося, що його руки мали сліди справжньої праці.

Я повернулася до документів, перш ніж він помітив, що я надто довго його розглядаю.

— Я хотіла б ще обговорити умови співпраці.

— Слухаю.

— Рішення щодо функціонального призначення саду ми ухвалюємо разом, але технічні рішення, добір рослин і схема насаджень мають бути затверджені до початку робіт. Якщо згодом ви зміните концепцію, ми узгодимо вартість і вплив на графік.

— А якщо мені просто щось не сподобається?

— Ви мені про це скажете. Я підготую альтернативу.

— І я маю повірити, що ви не образитеся, коли я оберу інакше?

— Я дизайнерка, а не ображена художниця. Різниця в тому, що я вмію обґрунтовувати свої рішення.

Збігнєв провів пальцем по краю аркуша.

— Я хотів би залишати за собою останнє слово.

— Щодо власних грошей і того, як користуватися будинком, звісно. Але якщо ви очікуєте, що я поставлю свій підпис під виконанням, яке не зможу контролювати, я не візьмуся за це замовлення.

Запала тиша. За вікном вітер ворушив гілками яблуні, доля якої стала початком наших суперечок. Збігнєв підвівся, підійшов до кухонної стільниці й налив собі води. Він не поспішав із відповіддю.

— Останніми роками я сам ухвалював тут усі рішення, — нарешті сказав він. — Не завжди правильні, але принаймні знав, кого в них звинувачувати.

— Зручна система.

— Дуже. Аж до миті, коли людина починає розуміти, що сама з усім не впорається.

Він подивився на мене з іншого кінця кімнати. У його голосі вже не було жарту.

— Цей будинок потребує більше, ніж я припускав. Особливо сад. Я не хочу наймати когось лише для того, щоб потім удавати, ніби розуміюся на його роботі.

— Тоді чому вам так важко поступитися хоча б частиною рішень?

Він поставив склянку.

— Бо це моє місце, Божено.

Я не відповіла відразу. Він вимовив моє ім'я природно, як під час нашого прощання, але цього разу за словами ховалося щось твердіше. Наче власність була для нього не лише правом, а й способом захиститися від непередбачуваності інших людей.

— Я не намагаюся відібрати у вас це місце, — спокійно сказала я. — Я хочу зробити так, щоб ви могли жити в ньому так, як вам потрібно. А для цього необхідна довіра.

— А вам легко довіряти?

Запитання влучило саме туди, куди я не збиралася впускати клієнта.

— У роботі я довіряю домовленостям, зафіксованим на папері.

— Хитра відповідь.

— Правдива.

Він повернувся до столу. Якийсь час порівнював договір із кресленнями, а потім попросив ручку. Позначив два пункти щодо графіка й запропонував прописати обов'язкове узгодження змін до замовлення виконання робіт. Я погодилася, додавши положення про письмове затвердження витрат.

Коли ми закінчили, я відчула задоволення. Не тому, що виграла суперечку, а тому, що вперше ми говорили про справжні межі співпраці.

Збігнєв підписав документ, але перш ніж повернути його, притримав аркуш долонею.

— У мене є одна умова, якої тут немає.

— Я уважно слухаю.

— Я не хочу саду, який виглядатиме красиво лише на фотографіях. Хочу місце, куди захочеться виходити навіть у листопаді.

Він мене здивував. Більшість клієнтів говорили про представницьку терасу, ефектний простір перед будинком або кольори, які видно з вітальні. А він говорив про звичайний холодний день.

— Що б ви хотіли тоді робити? — запитала я.

— Сидіти. Слухати дощ. Можливо, пити чай із кимось, хто не дивитиметься на годинник.

Він сказав це без особливого наголосу, але його погляд затримався на мені трохи довше.

— Це можна спроєктувати, — відповіла я.

— І компанію теж?

— Ні. Її вам доведеться організувати самому.

Він усміхнувся, а я вперше за довгий час відчула задоволення від розмови, у якій не мусила ні доводити власну цінність, ні приховувати жіночність за професійною впевненістю.

Після підписання договору ми вийшли до саду, щоб позначити місця, які потребували додаткових вимірювань. Сонце пробилося крізь хмари й зігріло мокрий камінь. Біля старого муру я знайшла невеличку купку очитків, які вижили попри занедбаність. Присіла навпочіпки, відгортаючи опале листя.

— Цих не чіпаємо, — сказала я.

— Знову віддаєте накази?

— Рятую те, що не потребує порятунку шляхом викорчовування.

Збігнєв присів поруч. Зблизька я помітила дрібні світлі веснянки на його руках і тонкий шрам біля великого пальця.

— Мій батько садив тут усяке, — сказав він. — Без жодного плану. Навесні приносив щось із ринку, а восени забував, де посадив.

— Схоже на людину, яка любила сюрпризи.

— Радше на людину, яка не могла пройти повз жодну рослину.

У його голосі я почула ніжність. Не стала розпитувати про батька. Деякі спогади варто приймати, не вимагаючи негайного продовження.

Коли ми підвелися, Збігнєв подав мені руку, допомагаючи пройти слизькою ділянкою доріжки. Я прийняла її без вагань. Його долоня була сухою й теплою. Він відпустив мене, щойно я відновила рівновагу, але наступні кілька кроків я усвідомлювала, що він іде близько.

Біля воріт задзвонив його телефон. На екрані я побачила прізвище підрядника, про якого він раніше згадував. Збігнєв відповів і якийсь час слухав, насупивши брови.

— Ні, Мареку. Залиш матеріали в себе. Ми змінюємо планування. Так, я знаю, що ти вже замовив частину деревини. Надішли мені вартість скасування.

Він кинув погляд на мене.

— Ні. Пані Круль не буде переробляти проєкт під уже зроблену покупку. Спочатку визначимо, що має сенс.

Я відвела погляд у бік саду. Не хотіла, щоб він помітив, як багато для мене означало це одне речення. Він умів

відмовитися від попереднього рішення й понести за це витрати. Це не розв'язувало всіх наших розбіжностей, але доводило, що я розмовляю з людиною, яка не повністю закрита для змін.

Завершивши розмову, Збігнєв сховав телефон.

— Це коштуватиме мені кілька сотень злотих.

— Я попереджала.

— Знаю. Прошу, не усміхайтеся так переможно.

— Я не усміхаюся.

— Звичайно.

Він сперся на хвіртку й подивився на мою машину.

— Ви завжди їдете відразу після завершення роботи?

— Зазвичай у мене є інші обов'язки.

— А сьогодні?

Були. На мене чекали три повідомлення від клієнтів і кошторис саду в Наленчуві. Однак я могла відповісти на них пізніше. Проблема полягала не в нестачі часу, а в тому, що я добре розуміла, куди веде ця розмова.

— Сьогодні теж, — сказала я.

Він прийняв відповідь без показного розчарування.

— Тоді побачимося під час наступних вимірювань.

Я сіла в автомобіль, відчуваючи на собі його спокійний погляд. Лише коли виїхала на дорогу в бік Казімежа, помітила, що залишила в будинку Птака копію одного з ескізів. Це не був документ, без якого я не могла працювати. У мене була електронна версія.

Попри це я подумала про повернення.

Я зупинилася біля невеликої крамниці, щоб купити води. На стоянці зателефонувала моя подруга Марта, яка керувала галереєю кераміки в Любліні й уже багато років вважала, що я надто добре даю собі раду сама.

— Ну як той величезний будинок? — запитала вона.

— Великий, старий, чудово розташований. Власник непростий.

— Вродливий?

— Марто.

— Тобто так.

Я зітхнула, дивлячись на перехожих.

— Він має власну думку з будь-якого питання.

— Ти теж.

— І саме тому можуть виникнути проблеми.

— Або це перший цікавий чоловік за дуже довгий час.

Я не відповіла. Марта знала мене надто добре, щоб потребувати підтвердження.

Коли ми завершили розмову, на екрані з'явилося повідомлення від Збігнєва.

Знайшов ваш ескіз. Поклав до папки, щоб не загубився. І скажіть, будь ласка, чи можуть очитки залишитися також біля нової доріжки.

Я відповіла негайно, пояснивши, що можуть, якщо ми належним чином підготуємо ґрунт. За мить дописала ще одне речення.

Дякую за сьогоднішню розмову. Ціную те, що ви змінили рішення щодо тераси.

Відповідь надійшла майже відразу.

А я ціную, що ви не намагалися виграти суперечку за будь-яку ціну. Хоча, здається, ми обоє знаємо, що трохи ви все-таки виграли.

Я якусь мить сиділа в припаркованій машині з телефоном у руці.

Потім завела двигун.

Я вже знала, що сад Збігнєва Птака вимагатиме від мене більшого, ніж знання рослин. Я ще не знала, чи зможу залишатися такою ж непохитною перед чоловіком, який починав мені подобатися саме тому, що не був простою людиною.